

ปัจจัยทำนายพฤติกรรมเสี่ยงของวัยรุ่นชาย จังหวัดลพบุรี* Predicting Factors of Multiple Risk Behaviors Among Male Adolescents in Lopburi Province*

มลฤดี แก้วสีโส** Pornnapa Homsin*** รุ่งรัตน์ ศรีสุริยเวศน์****
Monluedee Kawsiso** Pornnapa Homsin*** Rungrat Srisuriyawet****

บทคัดย่อ

การศึกษานี้เป็นการศึกษาหาความสัมพันธ์เชิงทำนาย เพื่อศึกษาพฤติกรรมเสี่ยง และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมเสี่ยงของวัยรุ่นชาย จังหวัดลพบุรี ใช้ทฤษฎีอิทธิพลสามทางเป็นกรอบแนวคิด กลุ่มตัวอย่างเป็นวัยรุ่นชายที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 318 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ข้อมูลส่วนบุคคล ความเครียด ทักษะคิดต่อพฤติกรรมเสี่ยง การรับรู้ความสามารถของตนในการหลีกเลี่ยงพฤติกรรมเสี่ยง อิทธิพลจากกลุ่มเพื่อน การเข้าถึงสื่อหรือสิ่งกระตุ้น พฤติกรรมเสี่ยงของคนในครอบครัว และความสัมพันธ์ในครอบครัว โดยมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามอยู่ระหว่าง 0.69-0.95 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา และสถิติถดถอยโลจิสติกส์

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมเสี่ยงร้อยละ 50.0 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมเสี่ยง ได้แก่ ทักษะคิดเชิงบวกต่อการมีพฤติกรรมเสี่ยง (AOR = 12.63, 95% CI = 6.47-24.68) การรับรู้ความสามารถของตนในการหลีกเลี่ยงพฤติกรรมเสี่ยงต่ำ (AOR = 4.10, 95% CI = 2.10-8.00)

Received: May 1, 2020

Revised: June 23, 2020

Accepted: July 22, 2020

* วิทยานิพนธ์หลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

* A Thesis for the degree of Master of Nursing Science Program in Community Nurse Practitioner, Faculty of Nursing, Burapha University.

** นิสิตหลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
E-mail: c.burapha6052@gmail.com

** A Student of Master of Nursing Science Program in Community Nurse Practitioner, Faculty of Nursing, Burapha University. E-mail: c.burapha6052@gmail.com

*** ผู้แต่งหลัก, รองศาสตราจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา E-mail: phomsin09@gmail.com

*** Corresponding author, Associate Professor. Faculty of Nursing, Burapha University
E-mail: phomsin09@gmail.com

**** รองศาสตราจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

**** Associate Professor Faculty of Nursing, Burapha University

อิทธิพลจากกลุ่มเพื่อนมาก (AOR=3.04, 95% CI=1.51-6.12) และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ (AOR=1.95, 95% CI=1.00-3.78) สำหรับปัจจัยที่ไม่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมเสี่ยง ได้แก่ ความเครียด รายได้ของครอบครัว การศึกษาของบิดามารดา ความสัมพันธ์ในครอบครัว พฤติกรรมเสี่ยงของคนในครอบครัว และการเข้าถึงสื่อหรือสิ่งกระตุ้น ผลการศึกษานำไปสู่ความรู้ความเข้าใจพฤติกรรมเสี่ยง ซึ่งจะเป็นแนวทางในการพัฒนาโปรแกรมที่เน้นสร้างความตระหนักถึงผลเสียและผลกระทบจากการมี พฤติกรรมเสี่ยง รวมถึงเสริมสร้างให้วัยรุ่นมีความมั่นใจในการหลีกเลี่ยงการมีพฤติกรรมเสี่ยง เพื่อการ ป้องกันการมีพฤติกรรมที่มีประสิทธิภาพในวัยรุ่นชายต่อไป

คำสำคัญ: วัยรุ่นชาย พฤติกรรมเสี่ยง พฤติกรรมเสี่ยง

Abstract

This predictive correlation design aimed to identify multiple risk behaviors and to examine the factors related to multiple risk behaviors among male adolescents in Lopburi province. The Theory of Triadic Influence (TTI) was used as a conceptual framework. The total sample included 318 males who were higher secondary school students. The data were collected using self-administered questionnaires including consisting of demographic data, stress, attitude towards risk behaviors, risk behavior, refusal self-efficacy, peer influence, access to media/ stimulus, family risk behaviors and family attachment questionnaires. The reliability ranged between 0.69-0.95. Data were analyzed using descriptive statistics and binary logistic regression.

The results of the study revealed that the prevalence of multiple risk behaviors was 50%. The significant factors influencing multiple risk behaviors among male adolescents were attitude towards risk behaviors (AOR=12.63, 95% CI=6.47-24.68), risk behavior refusal low self-efficacy (AOR=4.10, 95% CI=2.10-8.00), peer influence (AOR=3.04, 95% CI=1.51-6.12), and low academic achievement (AOR=1.95, 95% CI=1.00-3.78). For the other variables, stress, family income, father's education, mother's education, parental attachment, family risk behaviors and media access, there were no significant effects on multiple risk behaviors. The study outcome will enable authorities to understand risk behaviors and could be used to develop an efficient program, so as to prevent male adolescents from multiple risk behaviors.

Keywords: male adolescents, risk-taking behavior, multiple risk behaviors

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พฤติกรรมเสี่ยงของวัยรุ่น เป็นการก้าวเข้าสู่พฤติกรรมที่เบี่ยงเบนของเด็กและเยาวชนที่ขาดประสบการณ์ และอาจมีความไม่เข้าใจถึงผลกระทบที่ตามมา¹ โดยพฤติกรรมเสี่ยงที่สำคัญได้แก่ พฤติกรรมการใช้ความรุนแรง พฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์ การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และการใช้สารเสพติด การสูบบุหรี่ พฤติกรรมการรับประทานอาหารและการขาดการออกกำลังกาย² สำหรับเยาวชนไทยพบว่า ตัวบ่งชี้พฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพที่สำคัญได้แก่ พฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การสูบบุหรี่ การใช้ความรุนแรง และการมีเพศสัมพันธ์³ สำหรับจังหวัดลพบุรีพบว่า ปัญหาเด็กและเยาวชนสูงเป็นอันดับหนึ่งของจังหวัด และถูกดำเนินคดีเกี่ยวกับชีวิตและร่างกายสูงเป็นอันดับ 2 ของเขต 11 อีกทั้งยังมีแนวโน้มมีพฤติกรรมเสี่ยงมากขึ้น สำหรับพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของวัยรุ่น ได้แก่ พฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสม การมีบุตรก่อนวัยอันควร ปัญหายาเสพติดและสุขภาพจิต พฤติกรรมมั่วสุมและทำความรำคาญให้ชาวบ้าน ดิตสุรา ดิตบุหรื และการติดสารเสพติดร้ายแรง⁴

พฤติกรรมเสี่ยงทำให้เกิดผลกระทบทั้งในระยะสั้นและระยะยาวต่อสุขภาพอนามัยทั้งทางตรงและทางอ้อม ทำให้เกิดความเสี่ยงต่อการเกิดโรคหรืออันตรายต่อสุขภาพ และนำไปสู่พฤติกรรมในวัยผู้ใหญ่⁵ และเมื่อวัยรุ่นก้าวเข้าสู่พฤติกรรมเสี่ยงใดพฤติกรรมหนึ่งก็มีแนวโน้มนำไปสู่การมีพฤติกรรมเสี่ยงอื่น ๆ ตามมา เช่น วัยรุ่นที่สูบบุหรี่มีความเสี่ยงที่จะใช้ยาเสพติด ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ มีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ และใช้ความรุนแรง เป็นต้น^{1,5} ดังการศึกษาของ Hale

and Viner⁶ ในวัยรุ่นสหราชอาณาจักร พบว่า พฤติกรรมเสี่ยงหนึ่ง ๆ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเสี่ยงอื่น ๆ ด้วย ดังนั้น ปัจจัยที่เป็นสาเหตุของการเกิดพฤติกรรมเสี่ยงต่าง ๆ จึงอาจมีปัจจัยร่วมบางอย่าง (common factors) ทั้งปัจจัยภายในตัวบุคคลและปัจจัยสิ่งแวดล้อมร่วมกัน^{5,6} อย่างไรก็ตามการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงในวัยรุ่นที่ผ่านมามีเกือบทั้งหมดเป็นการศึกษาในต่างประเทศ

สำหรับในประเทศไทยส่วนใหญ่เป็นการศึกษาพฤติกรรมเสี่ยงเดี่ยว ๆ แต่ละพฤติกรรม เช่น พฤติกรรมการสูบบุหรี่ พฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ เป็นต้น มีการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงของวัยรุ่นจำนวนน้อยมาก และส่วนใหญ่ใช้ทฤษฎีในระดับบุคคลและระหว่างบุคคล⁷ ส่วนการศึกษาอื่นพบว่าเป็นการศึกษาเชิงสำรวจเท่านั้น ไม่ได้ศึกษาเชิงหาความสัมพันธ์ของตัวแปรกับพฤติกรรมเสี่ยง⁸ การศึกษาครั้งนี้จึงจะทำการศึกษาปัจจัยทำนายการเกิดพฤติกรรมเสี่ยงของวัยรุ่นชายจังหวัดลพบุรี ได้แก่ พฤติกรรมเสี่ยงด้านการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การสูบบุหรี่ การใช้ความรุนแรง และการมีเพศสัมพันธ์ โดยใช้ทฤษฎีอิทธิพลสามทาง (the theory of triadic influence [TTI])⁹ เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษา เนื่องจากทฤษฎีนี้เชื่อว่าพฤติกรรมเป็นผลมาจากพฤติกรรมปัจจัยทั้งปัจจัยภายในตัวบุคคล (intrapersonal influences) ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมหรือทัศนคติ (cultural environment/ attitudinal influences) และปัจจัยระหว่างบุคคลหรือทางสังคม (interpersonal/ social influences) ซึ่งสามารถส่งผลต่อพฤติกรรมทั้งในระยะไกล (ultimate

influences) ระยะปานกลาง (distal influences) และระยะใกล้ (proximal influences)

ผลการศึกษานำไปสู่ความรู้ความเข้าใจ พฤติกรรมเสี่ยงของวัยรุ่นและสามารถพัฒนา โปรแกรมที่มีได้ป้องกันการเกิดพฤติกรรมเสี่ยงใด พฤติกรรมหนึ่งเพียงพฤติกรรมเดียวเท่านั้น แต่สามารถป้องกันการเกิดพฤติกรรมเสี่ยงได้หลายๆ ด้านในคราวเดียวกัน (multiple risk behaviors) อันจะทำให้เกิดประสิทธิภาพในการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงในวัยรุ่นไทยเพิ่มมากขึ้น

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ใช้แนวคิดทฤษฎีอิทธิพลสามทาง (the theory of triadic influence [TTI])⁹ เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษา ซึ่งเชื่อว่าการเกิดพฤติกรรมเสี่ยงของวัยรุ่นเกิดจาก พหุปัจจัย ทั้งปัจจัยภายในตัวบุคคล (intrapersonal influences) ซึ่งเป็นคุณลักษณะส่วนบุคคลและ พันธุกรรมนำไปสู่การตัดสินใจและมีพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ ปัจจัยสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมหรือทัศนคติ (cultural environment/ attitudinal influences) ซึ่งเกี่ยวข้องกับแหล่งที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพ หรือพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ การได้รับข้อมูล ความคาดหวังทางสังคมและจิตวิทยาต่อพฤติกรรม การให้คุณค่าหรือค่านิยม ความเชื่อทางศาสนา สุขภาพ และการยอมรับทางสังคม ที่ส่งผลต่อทัศนคติของบุคคลที่มีต่อพฤติกรรมนั้น ๆ และปัจจัยระหว่างบุคคลหรือทางสังคม (interpersonal/ social influences) ซึ่งเป็นสถานการณ์ทางสังคมหรือบริบททางสังคมที่อยู่รอบ ๆ บุคคล จากการทบทวนวรรณกรรมพบ

ปัจจัยต่าง ๆ ซึ่งครอบคลุมทั้ง 3 กลุ่มปัจจัยดังกล่าว เป็นตัวแปรต้นในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ปัจจัยภายในตัวบุคคล ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความเครียด การรับรู้ความสามารถของตนในการหลีกเลี่ยงพฤติกรรมเสี่ยง ปัจจัยสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมหรือทัศนคติ ได้แก่ ทัศนคติต่อการมีพฤติกรรมเสี่ยง และปัจจัยระหว่างบุคคลหรือทางสังคม ได้แก่ รายได้ของครอบครัว การศึกษาของบิดามารดา ความสัมพันธ์ในครอบครัว พฤติกรรมเสี่ยงของคนในครอบครัว อิทธิพลจากกลุ่มเพื่อน และการเข้าถึงสื่อหรือสิ่งกระตุ้น มีอิทธิพลต่อตัวแปรตามคือ พหุพฤติกรรมเสี่ยงของวัยรุ่นชาย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาพหุพฤติกรรมเสี่ยง ได้แก่ พฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พฤติกรรม การสูบบุหรี่ พฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์ และ พฤติกรรมการใช้ความรุนแรงของวัยรุ่นชาย จังหวัดลพบุรี
2. เพื่อศึกษาปัจจัยต่าง ๆ ประกอบด้วย
  - 1) ปัจจัยภายในตัวบุคคล ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความเครียด การรับรู้ความสามารถของตนในการหลีกเลี่ยงพฤติกรรมเสี่ยง 2) ปัจจัยสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมหรือทัศนคติ ได้แก่ ทัศนคติต่อการมีพฤติกรรมเสี่ยง 3) ปัจจัยระหว่างบุคคลหรือทางสังคม ได้แก่ รายได้ของครอบครัว การศึกษาของบิดามารดา ความสัมพันธ์ในครอบครัว พฤติกรรมเสี่ยงของคนในครอบครัว การเข้าถึงสื่อหรือสิ่งกระตุ้น และอิทธิพลจากกลุ่มเพื่อนที่มีอิทธิพลต่อพหุพฤติกรรมเสี่ยงของวัยรุ่นชาย จังหวัดลพบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการศึกษาหาความสัมพันธ์เชิงทำนาย (predictive correlation design) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมเสี่ยงวัยรุ่นชาย จังหวัดลพบุรี

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ วัยรุ่นชายอายุระหว่าง 15-21 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาของรัฐบาลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษาจังหวัดลพบุรี จำนวน 23 แห่ง รวมทั้งสิ้น 3,654 คน¹⁰

กลุ่มตัวอย่างได้จากการคำนวณขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตรการคำนวณสัดส่วนของ Parel et al.¹¹ ที่กำหนดค่าสัดส่วนจากการศึกษาของ วริศรา ธิรภัทรพันธ์ อากาศร ฝ้าวัฒนา และนฤมล เอื้อมณีกุล¹² ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 307 คน แต่เพื่อป้องกันการสูญหายและความไม่สมบูรณ์ของข้อมูล จึงเพิ่มขึ้นอีกร้อยละ 10 เป็นจำนวนเท่ากับ 335 คน คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยจัดกลุ่มโรงเรียนออกเป็น 4 กลุ่ม คือ โรงเรียนขนาดใหญ่ พิเศษ ขนาดใหญ่ ขนาดกลางและขนาดเล็ก แล้วคำนวณขนาดตัวอย่างตามสัดส่วนในแต่ละกลุ่มโรงเรียนเลือกโรงเรียนตัวอย่างด้วยการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) กลุ่มละ 1 โรงเรียน แต่ละโรงเรียนมีการจัดการเรียนการสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 ในแต่ละระดับชั้นเรียนได้ทำการสุ่มเลือกห้องเรียนที่ละ 1 ห้อง นักเรียนชายทั้งหมดในห้องเรียนถือเป็นกลุ่มตัวอย่าง หากจำนวนนักเรียนไม่เพียงพอจะทำการสุ่มห้องเรียนเพิ่มที่ละห้องจนกว่าจะได้กลุ่มตัวอย่าง

ครบตามสัดส่วนที่ต้องการ อย่างไรก็ตาม พบว่าแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ จำนวน 318 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 94.9 ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้จึงมีจำนวนทั้งสิ้น 318 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป และการเข้าถึงสื่อหรือสิ่งกระตุ้น

1.1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับ อายุ ระดับการศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การศึกษาของบิดามารดาและรายได้ของครอบครัว เป็นต้น

1.2 แบบสอบถามการเข้าถึงสื่อหรือสิ่งกระตุ้น เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับความถี่ในการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงต่าง ๆ จากสื่อต่าง ๆ ได้แก่ โทรทัศน์ วิทยุ สื่อสังคมออนไลน์ แผ่นป้ายโฆษณา/ใบปลิว นิตยสาร และหนังสือพิมพ์ ภายใน 1 สัปดาห์ที่ผ่านมา วัดโดยแบบสอบถามที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นเอง แบบสอบถามประกอบด้วยคำถามจำนวน 6 ข้อ มีลักษณะมาตรวัดแบบประเมินค่า (rating scale) ตั้งแต่ 0 คะแนน (ไม่เคยเลย) ถึง 3 คะแนน (ทุกวัน) ช่วงคะแนนที่เป็นไปได้ระหว่าง 0-18 คะแนน คะแนนรวมมากกว่าค่ากลางของกลุ่ม หมายถึง มีการเข้าถึงสื่อหรือสิ่งกระตุ้นมาก

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับครอบครัวและเพื่อน

2.1 แบบสอบถามความสัมพันธ์ในครอบครัว เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับความผูกพันภายในครอบครัวระหว่างพ่อแม่/ผู้ปกครองกับวัยรุ่นชาย วัดโดยใช้แบบสอบถามความผูกพันกับบิดามารดาที่พัฒนาโดย Homsin et al.¹³ แบบสอบถาม

ประกอบด้วยคำถามจำนวน 12 ข้อ มีข้อความเชิงบวก 8 ข้อ และข้อความเชิงลบ 4 ข้อ มีลักษณะมาตรวัดแบบประเมินค่า (rating scale) ตั้งแต่ 1 คะแนน (ไม่จริงเลย) ถึง 4 คะแนน (จริงทีเดียว) และมีการกลับคะแนนในข้อความเชิงลบ ช่วงคะแนนที่เป็นไปได้ระหว่าง 12-48 คะแนน คะแนนรวมมากกว่าค่ากลางของกลุ่ม หมายถึง มีความสัมพันธ์ในครอบครัวมาก

2.2 แบบสอบถามพฤติกรรมเสี่ยงของคนในครอบครัว เป็นข้อความเกี่ยวกับการรับรู้การมีพฤติกรรมเสี่ยงต่าง ๆ ของสมาชิกในครอบครัวที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นเอง แบบสอบถามประกอบด้วยคำถามจำนวน 4 ข้อ มีลักษณะมาตรวัดแบบประเมินค่า (rating scale) ตั้งแต่ 0 คะแนน (ไม่เคยเลย) ถึง 3 คะแนน (ทุกวัน) ช่วงคะแนนที่เป็นไปได้ระหว่าง 0-12 คะแนน คะแนนรวมมากกว่าค่ากลางของกลุ่ม หมายถึง พฤติกรรมเสี่ยงของคนในครอบครัวมาก

2.3 แบบสอบถามอิทธิพลจากกลุ่มเพื่อน เป็นข้อความเกี่ยวกับการรับรู้ถึงการมีพฤติกรรมเสี่ยงต่าง ๆ ของเพื่อน วัดโดยแบบสอบถามที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นเอง แบบสอบถามประกอบด้วยคำถามจำนวน 4 ข้อ มีลักษณะมาตรวัดแบบประเมินค่า (rating scale) ตั้งแต่ 0 คะแนน (ไม่เคยเลย) ถึง 3 คะแนน (ทุกวัน) ช่วงคะแนนที่เป็นไปได้ระหว่าง 0-12 คะแนน คะแนนรวมมากกว่าค่ากลางของกลุ่ม หมายถึง อิทธิพลจากกลุ่มเพื่อนมาก

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการรับรู้และความคิดความเชื่อ

3.1 แบบสอบถามความเครียด เป็นข้อความเกี่ยวกับการประเมินประสพการณ์ อากาและความรู้สึกที่สะท้อนถึงความทุกข์ ไม่สบายใจ

ในระยะ 1 เดือนที่ผ่านมา โดยใช้แบบประเมินความเครียด (stress test-5 [ST-5])¹⁴ แบบสอบถามประกอบด้วยคำถามจำนวน 5 ข้อ มีลักษณะมาตรวัดแบบประเมินค่า (rating scale) ตั้งแต่ 0 (แทบไม่มี) ถึง 3 (เป็นประจำ) ช่วงคะแนนที่เป็นไปได้ระหว่าง 0-15 คะแนน โดยแบ่งกลุ่มออกเป็น 2 กลุ่ม คะแนนรวม 0-4 หมายถึง เครียดน้อย คะแนนรวม 4-15 คะแนน หมายถึง เครียดมาก

3.2 แบบสอบถามการรับรู้ความสามารถของตนในการหลีกเลี่ยงพฤติกรรมเสี่ยง เป็นข้อความเพื่อประเมินความมั่นใจในการหลีกเลี่ยงพฤติกรรมเสี่ยงต่าง ๆ วัดโดยแบบสอบถามที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นเอง แบบสอบถามประกอบด้วยคำถามจำนวน 16 ข้อ มีลักษณะมาตรวัดแบบประเมินค่า (rating scale) ตั้งแต่ 1 (ไม่มั่นใจเลย) ถึง 4 (มั่นใจอย่างยิ่ง) ช่วงคะแนนที่เป็นไปได้ระหว่าง 16-64 คะแนน คะแนนรวมมากกว่าค่ากลางของกลุ่ม หมายถึง มีการรับรู้ความสามารถของตนในการหลีกเลี่ยงพฤติกรรมเสี่ยงมาก

3.3 แบบสอบถามทัศนคติต่อการมีพฤติกรรมเสี่ยง เป็นข้อความเกี่ยวกับความคิดหรือความรู้สึกว่าชอบ ไม่ชอบ หรือเห็นด้วยไม่เห็นด้วยต่อพฤติกรรมเสี่ยงต่าง ๆ วัดโดยแบบสอบถามที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นเอง ตามแนวคิดของ Webber¹³ แบบสอบถามประกอบด้วยคำถามจำนวน 24 ข้อ ประกอบด้วยข้อความเชิงบวก 9 ข้อ และข้อความเชิงลบ 15 ข้อ มีลักษณะมาตรวัดแบบลิเคิร์ต (likert scale) ตั้งแต่ 1 (เห็นด้วยอย่างยิ่ง) ถึง 4 (ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง) และมีการกลับคะแนนในข้อความเชิงลบ ช่วงคะแนนที่เป็นไปได้ระหว่าง 24-96 คะแนน คะแนนรวม

มากกว่าค่ากลางของกลุ่ม หมายถึง เห็นด้วยต่อการมีพฤติกรรมเสี่ยง

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามการมีพฤติกรรมเสี่ยง เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับการเคยหรือไม่เคยมีพฤติกรรมที่ทำให้เกิดความเสียหายต่อทั้งร่างกาย โอกาสการพัฒนา และการดำเนินชีวิตของวัยรุ่น ตั้งแต่สองพฤติกรรมขึ้นไป โดยครอบคลุมพฤติกรรมเสี่ยงที่สำคัญ ได้แก่ พฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พฤติกรรมการสูบบุหรี่ พฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์ และพฤติกรรมการใช้ความรุนแรง วัดโดยแบบสอบถามการมีพฤติกรรมเสี่ยงที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นเอง จำนวน 4 ข้อ แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) ไม่มีพฤติกรรมเสี่ยง หมายถึง การไม่มีพฤติกรรมเสี่ยงหรือมีพฤติกรรมเสี่ยงเพียงหนึ่งพฤติกรรม 2) มีพฤติกรรมเสี่ยง หมายถึง การมีพฤติกรรมเสี่ยงตั้งแต่สองพฤติกรรมขึ้นไป

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย

แบบสอบถามผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา จากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน ได้ค่า (content validity index [CVI]) อยู่ในช่วง 0.80-1.00 หลังจากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (try out) กับนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ได้หาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้วิธี Cronbach's alpha coefficient สำหรับแบบสอบถามการรับรู้ความสามารถของตนในการหลีกเลี่ยงพฤติกรรมเสี่ยง ทิศนคติต่อการมีพฤติกรรมเสี่ยง ความสัมพันธ์ในครอบครัว และใช้วิธี 2-week test-retest reliability สำหรับแบบสอบถามความเครียด การเข้าถึงสื่อหรือสิ่งกระตุ้น พฤติกรรม

เสี่ยงของคนในครอบครัว อิทธิพลจากกลุ่มเพื่อน และการมีพฤติกรรมเสี่ยง โดยได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.90, 0.95, 0.77, 0.69, 0.80, 0.88, 0.80 และ 0.86 ตามลำดับ

การพิทักษ์สิทธิ์ของกลุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัยครั้งนี้ได้รับการพิจารณาและรับรองจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา รหัส 01-08-2562 ผู้ปกครองของกลุ่มตัวอย่างและกลุ่มตัวอย่าง ได้รับคำอธิบาย วัตถุประสงค์ของการศึกษาและการพิทักษ์สิทธิ์จากเอกสารชี้แจงเข้าร่วมการวิจัย พร้อมลงนามในใบยินยอมเข้าร่วมการวิจัย ผู้เข้าร่วมวิจัยเข้าร่วมการวิจัยด้วยความสมัครใจสามารถถอนตัวจากการวิจัยได้ตลอดเวลาโดยไม่มีผลกระทบใด ๆ ทั้งสิ้น แบบสอบถามไม่มีการระบุชื่อนามสกุล แต่จะใช้รหัสตัวเลขของแบบสอบถาม ข้อมูลที่เป็นเอกสารจะใส่ซองเก็บในกล่องที่ล็อกกุญแจ ข้อมูลที่เก็บในคอมพิวเตอร์จะถูกใส่รหัส ผ่านการวิเคราะห์และรายงานผลการวิจัยนำเสนอในภาพรวม ข้อมูลทั้งหมดจะถูกทำลายเมื่อผลการวิจัยได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่เรียบร้อยแล้ว

การเก็บรวบรวมข้อมูล

- ภายหลังได้รับการอนุญาตจากผู้อำนวยการโรงเรียน ผู้วิจัยนัดหมายกับอาจารย์ประจำชั้น เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์การทำวิจัย พร้อมทั้งขอนัดพบกลุ่มตัวอย่างเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ และแจกใบชี้แจงและใบยินยอมเข้าร่วมวิจัยให้กับกลุ่มตัวอย่างและฝากให้ผู้ปกครอง 1 ฉบับ เพื่อขอ

อนุญาตให้กลุ่มตัวอย่างเข้าร่วมวิจัยล่วงหน้าอย่างน้อย 2 สัปดาห์ โดยอาจารย์ประจำชั้นเป็นผู้รวบรวมใบยินยอม และนัดหมายวันเก็บรวบรวมข้อมูล

- ในวันเก็บข้อมูลผู้วิจัยเข้าพบกลุ่มตัวอย่างอีกครั้งเพื่อชี้แจงรายละเอียดของการวิจัยให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามด้วยตนเองในห้องเรียนที่มีการจัดที่นั่งให้มีระยะห่างความเป็นส่วนตัว โดยไม่มีเจ้าหน้าที่ของโรงเรียนอยู่ในห้องใช้เวลาในการทำแบบสอบถามโดยประมาณ 30 นาที

- ภายหลังทำแบบสอบถามเสร็จให้ใส่แบบสอบถามไว้ในซองกระดาษปิดผนึกและวางไว้บนโต๊ะ

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป โดยใช้สถิติพรรณนา และวิเคราะห์ปัจจัยการทำนายพฤติกรรมเสี่ยงวัยรุ่น โดยใช้สถิติ Binary logistic regression ที่ 95% Confidence Interval

ผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปและพฤติกรรมเสี่ยง

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นวัยรุ่นตอนกลาง ร้อยละ 77.7 อายุน้อยที่สุดเท่ากับ 15 ปี อายุมากที่สุดเท่ากับ 21 ปี และอายุเฉลี่ยเท่ากับ 16.56 (SD=1.06) เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มากที่สุด ร้อยละ 41.2 รองลงมามีนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และ 6 คิดเป็นร้อยละ 30.2 และ 28.6 ตามลำดับ กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมเสี่ยง และไม่มีพฤติกรรมเสี่ยงเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 50.0 โดยมีพฤติกรรมเสี่ยงร่วมกัน 2 พฤติกรรม ร่วมกัน 3 พฤติกรรม และร่วมกันทั้ง 4 พฤติกรรม คิดเป็นร้อยละ 40.3, 40.3 และ 19.4 ตามลำดับ โดยพบว่าการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เป็นพฤติกรรมเสี่ยงที่สำคัญที่สุดที่มักเกิดร่วมกับพฤติกรรมเสี่ยงอื่น ๆ ดังแสดงรายละเอียดในตารางที่ 1 และ 2

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการมีพฤติกรรมเสี่ยง (n=318)

การมีพฤติกรรมเสี่ยง	จำนวน	ร้อยละ
ไม่มีพฤติกรรมเสี่ยง	159	50.0
ไม่มีพฤติกรรมเสี่ยง	82	51.6
มีพฤติกรรมเสี่ยง 1 พฤติกรรม	77	48.4
มีพฤติกรรมเสี่ยง	159	50.0
พฤติกรรมเสี่ยงร่วมกัน 2 พฤติกรรม	64	40.3
พฤติกรรมเสี่ยงร่วมกัน 3 พฤติกรรม	64	40.3
พฤติกรรมเสี่ยงร่วมกัน 4 พฤติกรรม	31	19.4

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามประเภทการมีพฤติกรรมเสี่ยง

การมีพฤติกรรมเสี่ยง	จำนวน	ร้อยละ
พฤติกรรมเสี่ยง 1 พฤติกรรม (n = 77)		
ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	59	76.6
สูบบุหรี่	6	7.8
เพศสัมพันธ์	6	7.8
การใช้ความรุนแรง	6	7.8
พฤติกรรมเสี่ยงร่วมกัน 2 พฤติกรรม (n = 64)		
ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ร่วมกับสูบบุหรี่	23	35.9
ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ร่วมกับการใช้ความรุนแรง	20	31.2
ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ร่วมกับเพศสัมพันธ์	14	21.9
สูบบุหรี่ ร่วมกับเพศสัมพันธ์	3	4.7
เพศสัมพันธ์ ร่วมกับการใช้ความรุนแรง	3	4.7
สูบบุหรี่ ร่วมกับการใช้ความรุนแรง	1	1.6
พฤติกรรมเสี่ยงร่วมกัน 3 พฤติกรรม (n = 64)		
ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ร่วมกับการสูบบุหรี่และการใช้ความรุนแรง	30	46.9
ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ร่วมกับการสูบบุหรี่และเพศสัมพันธ์	24	37.5
ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ร่วมกับเพศสัมพันธ์และการใช้ความรุนแรง	7	10.9
สูบบุหรี่ ร่วมกับเพศสัมพันธ์และการใช้ความรุนแรง	3	4.7

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมเสี่ยง

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมเสี่ยงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เรียงตามลำดับของขนาดอิทธิพล ดังนี้ กลุ่มตัวอย่างที่มีทัศนคติเห็นด้วยต่อการมีพฤติกรรมเสี่ยง มีโอกาสเสี่ยงต่อการมีพฤติกรรมเสี่ยงมากประมาณ 13 เท่า (AOR=12.63, 95% CI=6.47-24.68) ของกลุ่มตัวอย่างที่มีทัศนคติไม่เห็นด้วยต่อการมีพฤติกรรมเสี่ยง กลุ่มตัวอย่างที่มีการรับรู้ความสามารถของตนในการหลีกเลี่ยงพฤติกรรมเสี่ยงน้อย มีโอกาสเสี่ยงต่อการมีพฤติกรรมเสี่ยงมากประมาณ 4 เท่า (AOR=4.10, 95% CI=2.10-8.00) ของกลุ่มตัวอย่างที่มีการรับรู้ความสามารถของตนในการหลีกเลี่ยงพฤติกรรมเสี่ยงมาก ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับอิทธิพลจากกลุ่มเพื่อนมาก

มีโอกาเสี่ยงต่อการมีพฤติกรรมเสี่ยงมากประมาณ 3 เท่า (AOR = 3.04, 95% CI=1.51-6.12) ของกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับอิทธิพลจากกลุ่มเพื่อนน้อย และกลุ่มตัวอย่างที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนน้อยกว่าหรือเท่ากับ 2.50 มีโอกาสเสี่ยงต่อการมีพฤติกรรมเสี่ยงมากประมาณ 2 เท่า (AOR=1.95, 95% CI=1.01-3.78) ของกลุ่มตัวอย่างที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมากกว่า 2.50 สำหรับความเครียด รายได้ของครอบครัว การศึกษาของบิดา การศึกษาของมารดา ความสัมพันธ์ในครอบครัว พฤติกรรมเสี่ยงของคนในครอบครัว และการเข้าถึงสื่อหรือสิ่งกระตุ้นพบว่า ไม่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมเสี่ยงของวัยรุ่นชาย ดังแสดงรายละเอียดในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่า Crude และ Adjust Odds Ratio ของปัจจัยต่าง ๆ ต่อการมีพฤติกรรมเสี่ยงในกลุ่มตัวอย่าง (n=318)

ปัจจัยที่ศึกษา	พฤติกรรมเสี่ยง		Adjusted OR	95% CI
	ไม่มี (ร้อยละ)	มี (ร้อยละ)		
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน				
สูง (>2.50) ^(R)	87 (61.7)	54 (38.3)		
ต่ำ (≤ 2.50)	72 (40.7)	105 (59.3)	1.95*	1.01-3.78
ความเครียด				
เครียดน้อย ^(R) (0-4 คะแนน)	75 (52.4)	68 (47.6)		
เครียดปานกลางถึงมาก (5-15 คะแนน)	84 (48.0)	91 (52.0)	0.79	0.40-1.55
การรับรู้ความสามารถของตน				
มาก ^(R) (52-64 คะแนน)	120 (77.4)	35 (22.6)		
น้อย (17-51 คะแนน)	39 (23.9)	124 (76.1)	4.10**	2.10-8.00
ทัศนคติต่อการมีพฤติกรรมเสี่ยง				
ไม่เห็นด้วย ^(R) (24-47 คะแนน)	132 (82.5)	28 (17.5)		
เห็นด้วย (48-92 คะแนน)	27 (17.1)	131 (82.9)	12.63**	6.47-24.68

ตารางที่ 3 ค่า Crude และ Adjust Odds Ratio ของปัจจัยต่าง ๆ ต่อการมีพหุพฤติกรรมเสี่ยงในกลุ่มตัวอย่าง (n=318) (ต่อ)

ปัจจัยที่ศึกษา	พหุพฤติกรรมเสี่ยง		Adjusted OR	95% CI
	ไม่มี (ร้อยละ)	มี (ร้อยละ)		
รายได้ของครอบครัว				
เพียงพอ ^(R)	102 (51.8)	95 (48.2)		
ไม่เพียงพอ	57 (47.1)	64 (52.9)	0.80	0.39-1.62
การศึกษาของบิดา				
มัธยมศึกษาตอนต้นขึ้นไป ^(R)	86 (51.2)	82 (48.8)		
≤ มัธยมศึกษาตอนต้น	73 (48.7)	77 (51.3)	0.83	0.39-1.80
การศึกษาของมารดา				
มัธยมศึกษาตอนต้นขึ้นไป ^(R)	78 (52.0)	72 (48.0)		
≤ มัธยมศึกษาตอนต้น	81 (48.2)	87 (51.8)	0.81	0.37-1.74
ความสัมพันธ์ในครอบครัว				
มาก ^(R) (38-48 คะแนน)	89 (60.5)	58 (39.5)		
น้อย (23-37 คะแนน)	70 (40.9)	101 (59.1)	0.82	0.41-1.64
พฤติกรรมเสี่ยงของคนในครอบครัว				
น้อย ^(R) (0-2 คะแนน)	129 (61.1)	82 (38.9)		
มาก (3-12 คะแนน)	30 (28.0)	77 (72.0)	1.43	0.68-3.01
อิทธิพลจากกลุ่มเพื่อน				
น้อย ^(R) (0-3 คะแนน)	130 (66.3)	66 (33.7)		
มาก (4-12 คะแนน)	29 (23.8)	93 (76.2)	3.04*	1.51-6.12
การเข้าถึงสื่อหรือสิ่งกระตุ้น				
น้อย ^(R) (0-6 คะแนน)	100 (54.9)	82 (45.1)		
มาก (7-18 คะแนน)	59 (43.4)	77 (56.6)	0.97	0.51-1.87

*p-value < .05, **p-value < .001, (R) กลุ่มอ้างอิง

การอภิปรายผล

ผลการศึกษาครั้งนี้พบว่า วัยรุ่นชายจังหวัดลพบุรี มีอัตราการมีพฤติกรรมเสี่ยงมากถึงร้อยละ 50.0 และพฤติกรรมเสี่ยงสำคัญที่พบมากที่สุดและมักเกิดร่วมกับการมีพฤติกรรมเสี่ยงอื่น ๆ คือ พฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ทั้งนี้เนื่องจากธรรมชาติของวัยรุ่นเป็นวัยที่มีอารมณ์เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว มีความสนใจและอยากเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ สูง ทำให้อยากรู้อยากทดลองสิ่งใหม่อยู่เสมอ ผลการศึกษานี้มีอัตราการมีพฤติกรรมเสี่ยงสูงกว่าการศึกษาที่ผ่านมาของ วริศรา ถิรพันธ์ อากาศร เฝ้าวัฒนา และนฤมล เอี่ยมณีกุล¹² ที่ศึกษาพฤติกรรมเสี่ยงกับทุนชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายและนักเรียนในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ จังหวัดราชบุรี พบอัตราการมีพฤติกรรมเสี่ยง ร้อยละ 32.2 ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาระดับใกล้เคียงกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการศึกษาดังกล่าว ศึกษาทั้งในเพศหญิงและเพศชาย ขณะที่การศึกษานี้ศึกษาเฉพาะในเพศชาย ซึ่งมีโอกาสเสี่ยงมากกว่าเพราะวัยรุ่นชายเป็นวัยที่ชอบความท้าทายสูง มีพฤติกรรมชอบเสี่ยงชอบลองสิ่งแปลกใหม่หรือสถานการณ์เสี่ยงต่าง ๆ โดยเฉพาะการอยู่รวมกันกับกลุ่มเพื่อน จึงทำให้มีพฤติกรรมคล้ายกับเพื่อนเพื่อให้เกิดการยอมรับจากเพื่อน¹⁵ อีกทั้งทัศนคติและการยอมรับเลี้ยงดูของบิดามารดามักจะเห็นว่าเพศชายมีความแข็งแรงและว่องไวมากกว่าเพศหญิงจึงส่งเสริมให้ความเป็นอิสระในการเรียนรู้รวมถึงกิจกรรมนอกบ้านให้เพศชายทำด้วยตนเอง ทำให้เพศชายกล้าคิดกล้าตัดสินใจการกระทำพฤติกรรมต่าง ๆ รวมถึงค่านิยมของสังคมและวัฒนธรรมไทยที่ยอมรับให้เพศชายแสดงออกถึงพฤติกรรมเสี่ยง

ต่าง ๆ มากกว่าเพศหญิง เช่น ค่านิยมในการดื่มเป็นการเสริมให้ทัศนคติแบบชายเป็นใหญ่ เพศชายจึงอยู่กับสังคมเพื่อน ความกล้าหาญกล้าแสดงออกถึงความยิ่งใหญ่เมื่อดื่ม เพื่อให้ได้รับการยอมรับจากเพื่อน ถ้าใครไม่ดื่มก็จะถูกมองว่าเป็นคนอ่อนแอเหมือนเพศหญิง ไม่มีศักดิ์ศรีเป็นต้น¹⁶ และพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นพฤติกรรมที่พบได้มากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีการวางจำหน่ายอย่างแพร่หลายและสามารถเข้าถึงได้ง่ายในท้องตลาดทั่วไปและเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ยังถูกใช้ในโอกาสต่าง ๆ เช่น งานเลี้ยงสังสรรค์ งานเทศกาล ประเพณีต่าง ๆ การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จึงดูเหมือนเป็นเรื่องปกติของคนในสังคม ประกอบกับผลของการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เองที่ออกฤทธิ์ไปกระทบต่อการทำงานของสารสื่อประสาทสมอง คือ โดปามีน (dopamine) และเอนโดฟิน (endorphins) ทำให้ไปรบกวนระบบการสร้างความรู้สึกพอใจ วงจรการให้รางวัลของสมอง และการเสพติด ผู้ที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จึงมีการเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์ รู้สึกผ่อนคลายและเพื่อฝันพูดคุยมากขึ้น มีสมาธิสั้นลง มีความเชื่อมั่นในตัวเองสูง¹⁵ จึงกล้าที่จะกระทำพฤติกรรมเสี่ยงอื่น ๆ ตามมาได้ง่าย และจากการวิเคราะห์รายข้อพบว่ากลุ่มตัวอย่างมากกว่าร้อยละ 50 ไม่มีความมั่นใจที่จะปฏิเสธการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เมื่ออยู่ในงานเลี้ยงสังสรรค์ และเมื่อถูกชักชวนให้ดื่มสะท้อนให้เห็นถึงอิทธิพลทางสังคมที่มีต่อการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่นอย่างมาก

สำหรับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเกิดพฤติกรรมเสี่ยงครอบคลุมทั้ง 3 กลุ่มปัจจัย

ตามทฤษฎีอิทธิพลสามทาง (the theory of triadic influence [TTI]) คือ ปัจจัยภายในตัวบุคคล ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และการรับรู้ความสามารถของตนในการหลีกเลี่ยงพฤติกรรมเสี่ยง ปัจจัยสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมหรือทัศนคติ ได้แก่ ทัศนคติต่อการมีพฤติกรรมเสี่ยง และปัจจัยระหว่างบุคคลหรือทางสังคม ได้แก่ อิทธิพลจากกลุ่มเพื่อน ซึ่งเป็นทั้งปัจจัยในระยะใกล้ (proximal influence) ที่สามารถส่งผลต่อพฤติกรรมได้มาก ปัจจัยในระยะกลาง (distal influence) และระยะไกล (ultimate influence) ที่ส่งผลทางอ้อมต่อพฤติกรรม สามารถอธิบายได้ดังนี้

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นคุณลักษณะภายในตนที่ส่งผลต่อความรู้สึกนึกคิดที่มีต่อตนเอง และสมรรถนะทางสังคม ก่อให้เกิดความมั่นใจ อันนำไปสู่การตัดสินใจที่จะมีพฤติกรรมนั้น ๆ¹⁷ ระดับสติปัญญาจึงจะสะท้อนถึงความสามารถของบุคคลในการเรียนรู้ การปรับตัวต่อปัญหาอย่างเหมาะสม และความสามารถในการที่จะทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างมีจุดหมายและมีคุณค่าต่อสังคม คิดได้อย่างมีเหตุผลและปรับตัวเข้ากับสังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับการศึกษาของ กอปรชนบ ดวงแก้ว และคณะ⁷ ที่ศึกษาในนักเรียนอาชีวศึกษา กรุงเทพมหานคร การศึกษาของ Hale and Viner⁶ ที่ศึกษาในวัยรุ่นสหราชอาณาจักร และการศึกษาของ Seedhom¹⁸ ที่ศึกษาในนักเรียนมัธยมศึกษา ประเทศอียิปต์

การรับรู้ความสามารถของตนในการหลีกเลี่ยงพฤติกรรมเสี่ยง ความเชื่อในความสามารถของบุคคลส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของตนเอง โดยจะเป็นตัวกำหนดให้บุคคลมีความคิดความรู้สึกและ

การปฏิบัติตน ซึ่งบุคคลที่มีการรับรู้ความสามารถตนเองสูงส่งผลต่อความสำเร็จของบุคคลนั้น แม้จะเผชิญต่อปัญหาหรืออุปสรรคต่าง ๆ ก็จะไม่หลีกเลี่ยงหรือปฏิบัติพฤติกรรมนั้น หากบุคคลมีการรับรู้ความสามารถของตนน้อย สิ่งที่เคยเผชิญเป็นปัญหาหรือยากเกินความสามารถของตนที่จะหลีกเลี่ยงพฤติกรรมนั้น ๆ ก็จะส่งผลให้บุคคลมีพฤติกรรมเสี่ยงได้¹⁹ จากการวิเคราะห์รายข้อ พบว่า วัยรุ่นชายๆ ส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 70 มั่นใจว่าจะไม่สูบบุหรี่แม้เมื่ออยู่ในกลุ่มเพื่อนที่กำลังสูบบุหรี่ เมื่อถูกเพื่อนชักชวนหรือยืมบุหรี่ให้เมื่อมีความเครียด เมื่อเห็นบุคคลที่ชื่นชอบสูบบุหรี่ และหากมีเพศสัมพันธ์จะสวมถุงยางอนามัย แต่อย่างไรก็ตามพบว่า วัยรุ่นชายมีความมั่นใจน้อยที่จะไม่ดื่ม เมื่ออยู่ในงานเลี้ยงสังสรรค์และถูกชักชวนให้ดื่ม และมีความมั่นใจน้อยที่จะไม่ใช้ความรุนแรง ถ้าถูกคนอื่นหาเรื่องก่อนหรือถ้ากำลังโกรธ/ โมโหอยู่ สะท้อนให้เห็นถึงอิทธิพลของสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับการศึกษาที่ผ่านมา⁷

ทัศนคติเป็นความคิดความเชื่อที่มีต่อพฤติกรรมนั้น ๆ เป็นกระบวนการคิดที่เกิดขึ้นภายในทั้งด้านร่างกาย จิตใจและสังคม ซึ่งความคิดความเชื่อนี้จะส่งผลต่อความตั้งใจและพฤติกรรม²⁰ โดยหากบุคคลมีความคิดความเชื่อต่อสิ่งใดก็จะมีพฤติกรรมที่จะเผชิญต่อสิ่งนั้น และหากไม่เห็นด้วยหรือไม่มีความคิดความเชื่อต่อสิ่งใดก็จะหลีกเลี่ยงพฤติกรรมนั้น ๆ และจากการวิเคราะห์รายข้อ พบว่า วัยรุ่นชาย ประมาณร้อยละ 50 ยังมีความคิดความเชื่อเกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงต่าง ๆ ว่า การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ช่วยทำให้ลืมเรื่องไม่สบายใจ ทำให้มีความสุขสนุกสนาน และการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นบางโอกาสเป็นสิ่งจำเป็นโดย

เฉพาะอย่างยิ่งเมื่ออยู่ในกลุ่มเพื่อนที่กำลังดื่ม การมีเพศสัมพันธ์โดยสวมถุงยางอนามัยทำให้รู้สึกไม่เป็นธรรมชาติ การมีเพศสัมพันธ์ถือเป็นเรื่องปกติของวัยรุ่น การทำร้ายร่างกายเป็นเรื่องที่หลีกเลี่ยงได้ยาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่ออยู่ในกลุ่มเพื่อนที่กำลังทะเลาะวิวาทกันอยู่ และการทะเลาะวิวาทเป็นเรื่องปกติทั่วไปของวัยรุ่น สอดคล้องกับการศึกษาที่ผ่านมา⁷

อิทธิพลจากกลุ่มเพื่อน การอยู่ใกล้ชิดกับเพื่อนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงนั้นเป็นประจำจะทำให้บุคคลนั้นรู้สึกคุ้นเคย รับรู้ว่าเป็นเรื่องปกติและเกิดการลอกเลียนแบบหรือทำตามเพื่อนได้สูง¹³ และแรงกดดันจากเพื่อนเป็นการส่งเสริมทำให้เกิดการมีพฤติกรรมเสี่ยงของวัยรุ่นได้¹ สอดคล้องกับการศึกษาที่ผ่านมาหลายการศึกษา เช่น การศึกษาของ Seedhom¹⁸ ในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ประเทศอียิปต์ และการศึกษาของ Hale and Viner⁶ ในวัยรุ่นในสหราชอาณาจักร

สำหรับปัจจัยที่ไม่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมเสี่ยงของวัยรุ่นชาย จังหวัดลพบุรี ได้แก่ ความเครียด รายได้ของครอบครัว การศึกษาของบิดามารดา ความสัมพันธ์ในครอบครัว พฤติกรรมเสี่ยงของคนในครอบครัว และการเข้าถึงสื่อหรือสิ่งกระตุ้น เนื่องจากเมื่อเกิดความเครียดบุคคลจะตอบสนองต่อความเครียด และทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ รวมถึงด้านพฤติกรรม แต่เมื่อเวลาผ่านไปหรือปรับตัวได้ความเครียดเหล่านั้น ก็จะค่อยๆ หายไปเอง บุคคลก็จะกลับเข้าสู่ภาวะปกติ การกระทำพฤติกรรมเสี่ยงต่างๆ ส่วนใหญ่ไม่จำเป็นต้องใช้เงินมาก เนื่องจากสามารถขอยืมหรือยืมจากเพื่อนมาสูบ หรืออาจมีคนซื้อสุราให้ดื่ม เป็นต้น รายได้ของครอบครัวจึงไม่มีผล

ต่อการเกิดพฤติกรรมเสี่ยง สำหรับการได้รับข้อมูลหรือคำแนะนำเกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงนั้น วัยรุ่นสามารถเข้าถึงข้อมูลต่างๆ ได้จากแหล่งต่างๆ ด้วยตนเอง ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันจึงไม่มีผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงของวัยรุ่น และถึงแม้ว่าการมีสัมพันธภาพที่ใกล้ชิดกันของคนในครอบครัว จะทำให้วัยรุ่นรู้สึกตนเองได้รับการดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด แต่การมีทักษะการสื่อสารในครอบครัวที่ขาดประสิทธิภาพ อาจทำให้วัยรุ่นมีโอกาสก้าวเข้าสู่การกระทำพฤติกรรมเสี่ยงได้ อีกทั้งวัยรุ่นสามารถเลียนแบบพฤติกรรมเสี่ยงได้จากบุคคลที่พบเห็นทั่วไปในสังคม การมีพฤติกรรมเสี่ยงของคนในครอบครัวจึงไม่มีผลต่อการมีพฤติกรรมเสี่ยงของวัยรุ่น และการเข้าถึงสื่อหรือสิ่งกระตุ้นไม่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมเสี่ยง เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้วัดการเข้าถึงสื่อเป็นการประเมินเฉพาะความถี่ในการเข้าถึง วัยรุ่นที่เข้าถึงสื่อเพียงสื่อประเภทเดียวอาจใช้เวลาในการเสพสื่อดังกล่าวมากกว่าวัยรุ่นที่เข้าถึงสื่อหลายประเภท และสื่อต่างๆ ที่วัยรุ่นเข้าถึงอาจมีสาระทั้งเชิงบวกและเชิงลบต่อพฤติกรรมเสี่ยง

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ควรมีการเฝ้าระวังในกลุ่มวัยรุ่นที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำอย่างใกล้ชิด สร้างความตระหนักถึงผลเสียและผลกระทบจากการมีพฤติกรรมเสี่ยง รวมถึงเสริมสร้างให้วัยรุ่นมีความมั่นใจในการหลีกเลี่ยงหรือปฏิเสธการมีพฤติกรรมเสี่ยง โดยการพัฒนาให้วัยรุ่นมีทักษะการปฏิเสธ ได้เรียนรู้จากต้นแบบวัยรุ่นที่ดี ได้รับการเสริมแรงทางบวก เพื่อให้เกิดการตระหนักรู้สมรรถนะแห่งตนในการหลีกเลี่ยงพฤติกรรมเสี่ยงเมื่อถูกชักชวน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาครั้งนี้ทำการศึกษาเฉพาะวัยรุ่นที่อยู่ในระบบการศึกษาเท่านั้น ในการศึกษาครั้งต่อไปควรทำการศึกษาในวัยรุ่นที่อยู่นอกระบบการศึกษาหรือการศึกษาพิเศษ รวมถึงศึกษาในวัยรุ่นด้อยโอกาสทางสังคม เช่น วัยรุ่นพิการ เด็กเร่ร่อน

เป็นต้น เนื่องจากมีบริบททางวัฒนธรรมความเชื่อแตกต่างกัน ตลอดจนควรมีการพัฒนาโปรแกรมที่เน้นการเสริมสร้างทัศนคติที่เหมาะสม และเสริมสร้างสมรรถนะแห่งตน เพื่อป้องกันการเกิดพหุพฤติกรรมเสี่ยงในวัยรุ่นชาย

เอกสารอ้างอิง

1. Leather NC. Risk-taking behaviour in adolescence: a literature review. *J Child Health Care* 2009;13(3):295-304.
2. Center for Disease Control and Prevention [CDC]. Adolescent and school health [Internet]. 2018 [cited 2019 Jan 23]. Available from: https://www.cdc.gov/healthyyouth/data/yrebs/index.htm?s__cid=hy-homepage-002.
3. Orathai P, Nintachan P. Testing psychometric properties of the risk-taking behavior questionnaire for Thai adolescents. *Journal of Nursing and Health Sciences* 2014;8(3 Suppl.):212-21. (in Thai)
4. Lopburi Social Development and Human Security. Report of social situation among Lopburi province 2015 [Internet]. 2015 [cited 2019 Feb 12]. Available from: www.lopburi.m-society.go.th/?wpfb_dl=51. (in Thai)
5. Kipping RR, Campbell RM, MacArthur GJ, Gunnell DJ, Hickman M. Multiple risk behaviour in adolescence. *Journal of Public Health* 2012;34(suppl_1):i1-i2.
6. Hale DR, Viner RM. The correlates and course of multiple health risk behaviour in adolescence. *BMC Public Health* 2016;16(458):1-12.
7. Duangkaew K, Powwattana A, Auemaneekul N. Factors related to multiple risk behaviors among vocational students in Bangkok. *Journal of Public Health Nursing* 2017;31(Special Edition):75-94. (in Thai)
8. Sirirassamee T, Sirirassamee B. Health risk behavior among Thai youth: National survey 2013. *Asia Pac J Public Health* 2015;27(1):76-84.
9. Flay BR, Snyder F, Petraitis J. The Theory of Triadic Influence. In: DiClemente RJ, Crosby RA, Kegler MC, editors. *Emerging theories in health promotion practice and research*. 2nd ed. New York: Jossey-Bass; 2009. p. 19-44.

10. National Education Information System. Statistical data: educational statistics 2019 [Internet]. 2019 [cited 2019 Jul 1]. Available from: <http://203.159.249.189/mis/images/web24.07.62/1.rar>. (in Thai)
11. Parel CP. Sampling design and procedures. Philippine: McGraw-Hill; 1973.
12. Thiraphattarapun V, Powwattana A, Auemaneekul N. Association between multiple risk behaviors and life assets of high school and vocational students. Journal of Public Health Nursing 2017;31(3):1-18. (in Thai)
13. Homsin P, Srisuphan W, Pohl JM, Tiansawad S, Patumanond J. Predictors of early stages of smoking uptake among Thai male adolescents. Thai J Nurs Res 2009;13(1):28-42.
14. Department of Mental Health. ST5 [Internet]. 2016 [cited 2019 Jan 15]. Available from: <https://www.dmh.go.th/test/qttest5/>. (in Thai)
15. Pariwatcharakul P. The community health nursing in children and adolescent: growth and development correlated with health behaviours of a child and adolescent. Bangkok: Faculty of Medicine Siriraj Hospital; 2017. (in Thai)
16. ThaiHealth Promotion Foundation. Alcohol drinking [Internet]. 2012 [cited 2020 Jan 20]. Available from: <https://www.thaihealth.or.th>. (in Thai)
17. Flay BR, Petraitis J. The theory of Triadic influence: a new theory of health behavior with implications for preventive interventions. Adv Med Sociol 1994;4:19-44.
18. Seedhom AE. Health risk behaviors among school adolescents; types, frequency and predictors, Minia, Egypt. SM Journal of Public Health and Epidemiology 2017;3(1):1036-41.
19. Bandura A. Social foundations of thought and action: a social cognitive theory. New Jersey: Prentice-Hall; 1986.
20. Ajzen I, Fishbein M. Attitudes and the attitude-behavior relation: reasoned and automatic processes. Eur Rev Soc Psychol 2000;11(1):1-33.